

Cladells (1971). (3) *Torrent Ferrús* en el Gironès, te. Camós (XLIV, 155).

Del NP *Ferruç*, que fou molt corrent en els temps comtals. Un escriba o monjo *Ferrucius* apareix en massa en els docs. de St. Joan de les Abadesses, des de 913 en tot el S. x (Udina, *Arch. C. S. X*, §§ 38, 145 etc.). Un *F.*, monjo de Montserrat, a. 945, i un *Ferruzo* d'Aguilaniu, a. 945 art. (*Li. Fe. Ma.*, 252.22, § 270). A Pallars a. 987 (Abadal, *P. i Rbg.*, n.º 270). És un dels NPP en -ucius derivats d'adjs. o subst. llatins, tan típics del domini català, que va trobar i aplegar Aebischer (*Onom. Cat.*, p. 19), sobretot dels docs. de St. Cugat (*Ferrucio* 959 etc.). Resta vivaç, sobretot a les comarques del Nord: un *Petrus Ferruz* en doc. de 1256 d'Abella de Vilallonga (carta de Julià Pascual, 1969), però també es propagà al Sud, si bé com a forma catalana, no mossàrab: *Caseta i Planta de Ferrús* a Vilamarxant, cogn. *Ferrús* a Almussafes, família *els feñúsos* a Castelló de la Ribera (xxx, 109.6, 192.12; xxxi, 126.8).

El fem. *Ferrussa* el trobo ja enclavat com a NL, Princ. endins. Uns «loca de *Feruça* et de Miranda» en un Capbreu de 1375 de la vall d'Assua, pertanyents al Comte de Pallars, però afr. amb una terra de la baronia de Bellera (xxxvi, 165; III, r. 24), *Ferruces*, pl., lloc de l'Anoia prop dels Prats de Rei, a. 1113 (*Cart. St. Cugat* III, p. 1). I, per creuament amb els adjs. *ferrissa* i *fèrril(a)* (supra), *La font Ferrussa* ha vingut a designar una que es troba en el Maresme, pujant de Dosrius cap al Far (1955).

Encara que no sigui NP d'origen germànic, fou emportat per la correntada d'aquests NPP medievals que prenen la declinació germanitzant en -ON: d'on un genitiu (VILLA o PRAEDIUM) -CIONIS: un paratge anomenat *Ferruzons* (in *Ferruzons*) prop de St. Cugat del Vallès apareix en docs. de 1176 i 1196, en aquell cartulari (III, pp. 261, 344). [¿O seria err. per *Ferrarons*?, cf. *Ferrerons* (1).]

Ens abstindrem de parlar dels NLL que contenen el subst. *ferrer* en el sentit d'operari del ferro', car els que en provenen són en massa tan imponderable com exempta de dificultats d'explicació.

Però el nom propi de persona FERRER, tan corrent a l'E. Mitjana, només secundàriament vingué a confondre-s'hi. Car es tracta d'un NP heretat del germànic. Notem bé que no es tracta d'un cognom, ni nom de família o llinatge, sinó d'un prenom, a manera de nom de fonts (hagi o no estat gaire antic, com a sant, en el santoral). P. ex. *Ferrer de Sant Pere*, *Ferrer de Blanes*, *Ferrer de Relleu* etc. En nota marginal a l'*Onom.* d'Aebischer tinc 8 testimonis, des de 1199 a 1391, de cites que consten en el cedulari de l'*Onom. Cat.* (i ara no tinc a mà). També fou oc. ant.: p. ex. *Fràire Ferrer*, perseguidor dels heretges, segons el trobador doscentista Izarn (*Novas del Heretje*, prov. o lldg. or., Appel *Chrest.* 107.185).

A grapat en els textos catalans, i de vegades encara amb -r- simple; per més que la influència avassalladora del romànic FERRUM i la seva família, hi generalit-

zà aviat la -rr-.

P. ex. *Ferrer Barceló* a. 1199 (*Cart. de Poblet*, p. 54). *Ferarii* de Sescorts (St. Martí S., Osona) a. 1259 (CCandi, *Misc. Hi. Cat.* II, 439), *Ferrarius* de Araleu 1260 (RLR XI, 119). En *Ferrer* dez Carrof a Ribes c. 1283 (RLR IV, 59). *Ferrario* de Perves 1375, en el capbreu d'Assua (xxxvi m. 165.64, 67). En *Farer* Rosell, ciutadà de Bna. 1390 (CCandi, *St. Hilari Sac.*, p. 163). En *Farer Sa Fàbrega* 1391 (CCandi, *ibid.*, 163). També s'usà com a prenom femení: ja *Ferrera* NP fem., en un doc. berguedà de 1043, relatiu a Cor-de-roure, que llegeixo a l'Arxiu de Solsona. Molt fàcilment fariem sobreabundar els testimonis del prenom *Ferrer* despullant altres fonts impreses (5 casos en una sola).

En germànic és possible que fos nom més propi de la branca gòtica que del germ. occid., com correspon a la gran abundor en fonts catalanes i occitanes del Sud; cosa que alhora pot explicar la representació poc abundosa que en trobem en l'*Alideutsches Namenbuch* de Förstemann, on l'element gòtic hi és deficitari. Bona base semàntica i lèxica hi fornía el gòtic *fairhwus* 'pur' —«mundus» (poc representat en germànic occidental).

Així i tot Först. registra una dotzena de NPP formats amb FERHU-, entre ells el tipus FERHARI, que constituiria la base del nostre, almenys la principal, i en dona ja 6 testimonis del S. VIII en el *Codex Laurashamensis*, ed. a Manheim a 1748 (en les formes evolucionades *Feraber*, -acher, *Fercher*) (col. 503). Probable que, en romànic almenys, s'hi sumessin altres noms compostos en -HARI (cf. molts en la nostra *Onom.*, d'Aebischer, § 17, i centenars en Först., 760-762): sobretot *Feriber* (format amb l'arrel FAR-, 29 noms) que Först. documenta ja en el S. IX (col. 497), i fins FRIDHER (Först. 534, de FRED-) i FRIHER (de FRIG-, Först., 583). D'aquests potser el NP *Ferridus* que veig en un doc. de l'Arxiu de Solsona a. 954 (igual en les renovacions de 1006 i 1046).

Per damunt de tot això: una de les proves més eloqüents de l'ambient germànic d'aquest NP consisteix en el fet d'aparèixer combinat amb noms topogràfics: de castells, monts, torres etc., que en la nostra toponímia abunden, per llur creació en el període feudal; a la manera de *Montboló*, *Montseriu*, *Quermançó*, *Castellferran*, *Vilarmilà* etc. Heus-en aquí alguns, a continuació.

MONTFERRER. (1) Poble del Vallespir, alt a l'esq. del Tec, quasi a mig camí d'Arles a Prats de Molló; abans se n'havia dit *Mollet*, el poble, però canvià de nom a causa del castell. Aquest prengué l'apel·lació del senyor (*En Ferrer*) que dalt d'aquest elevat *mont*, l'hi va bastir, damunt les cases del poble. En el doc. de 938 de la col·le. Moreau (VI, 108) observa Fossà que *Mollet* és el futur *Montferrer*. 1022: *Montferrario* cit. junt amb Vallicrosa (Moreau). Princ. S. XIV (doc. del rei Sanxo de Mall.): «castrí de *Montferrario*» (*Ll. Roig de Prats de Molló*, 75r); 1359: *Muntferrer* (*CoDoACA* XII, 121); 1385: *Montferrer* (Alart, *Docs. Geógr. Hi.* 16); 1395: *Mont Ferrer*, i 1435: «*Molet*o alias *Mon-*